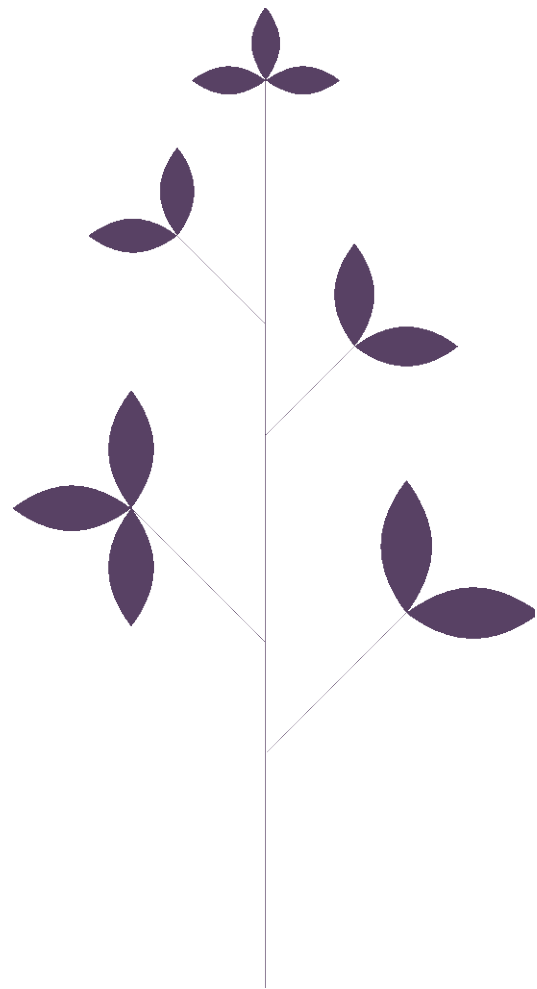

LIF – PLANEN

Plan for likestilling og inkludering i Flekkefjord 2016- 2028

Vedtatt av Flekkefjord bystyre 31.03.16

Innholdsfortegnelse

1. Forord	3
2. Bakgrunn	3
3. Planlegging for likestilling	4
4. Et aktivt og bredt likestillingsarbeid	4
5. Definisjoner	4
6. Organisering av planarbeidet	5
7. LIF-planens visjon	6
8. Rettferdighet og ressurser	6
9. Det koster å la være	7
10. Å få planen til å virke	7
11. Hovedmål 2028	7
Hovedmål 1. Demokratisk deltagelse - Slik vil vi ha det, slik gjør vi det	8
Hovedmål 2. Kompetanse og utdanning - Slik vil vi ha det, slik gjør vi det	9
Hovedmål 3. Arbeidsliv - Slik vil vi ha det, slik gjør vi det	11
Hovedmål 4. Barnehage og skoletilbud - Slik vil vi ha det, slik gjør vi det	14
Hovedmål 5. Motarbeide vold og trusler om vold - Slik vil vi ha det, slik gjør vi det	15
Hovedmål 6. Kunnskap om Likestilling i samfunnet - Slik vil vi ha det, slik gjør vi det	17
Hovedmål 7. Motarbeide fattigdom - Slik vil vi ha det, slik gjør vi det	17
Litteratur:	17

Forord

LIF-planen er Flekkefjords første langsiktige plan for likestilling og inkludering. Fra 2016 skal planen være hovedverktøyet for å bygge en likestilt kommune med gode levekår.

Flekkefjord kommune trenger en slik plan for å sørge for at alle får like muligheter til å delta på alle samfunnsområder.

Vår landsdel har holdt seg nederst på ulike likestillings- og levekårsstatistikker over lang tid, men vi har bestemt oss for å bidra til å bryte de onde sirkelene gjennom langsiktig satsing, derfor har vi satt i gang arbeidet med LIF-planen.

Både det enkelte mennesket, nærings, organisasjonsliv og samfunnet som helhet er tjent med at vi fjerner hindringer for likestilling og skaper en varm og inkluderende kommune.

Mye forandrer seg i løpet av 12 år. Det skal utarbeides et handlingsprogram til planen, som skal rulleres årlig sammen med budsjett og økonomiplan.

Det er kommunens ansvar å invitere til samarbeid om å gjøre handlingsprogrammet treffsikkert og relevant i forhold til planen gjennom gode tiltak og partnerskap.

Bakgrunn

Flekkefjord kommune og Sørlandet som landsdelen har over lang tid ligget under landsgjennomsnittet når det gjelder likestilling.

Flekkefjord kommune har i dag en Handlingsplan for likestilling i Flekkefjord (2010 – 2013). Handlingsplanen rulleres årlig sammen med budsjett og økonomiplan. Historien viser imidlertid at dette ikke setter likestilling godt nok på kartet og at resultatene «for å bli gode nok» uteblir.

Likestillingsutvalget tok derfor initiativ til å sette i gang arbeidet med en overordnet plan som skal legge føringer for det arbeidet vi mener er viktig for et mer likestilt samfunn i Flekkefjord.

Likestillingsutvalget i Flekkefjord tok kontakt med Vest Agder fylkeskommune som har bidratt i arbeidet med planprogram.

LIM-planen for Agderfylkene tar mål av seg til å gjøre et nybrottsarbeid, og det vil være interessant å knytte oppfølgingen av LIF-planen sammen med denne og forskning, for eksempel på sammensatt diskriminering.

Agderregionen har gjennom arbeidet med planen for «Likestilling inkludering og mangfold» (LIM- planen) blitt den landsdelen som forholder seg politisk til likestilling på en måte som knapt har sin like på regionalt nivå i Norge. Kommunene er viktige for å sikre en god oppfølging av den overordnede regionale planen.

Likestilling diskuteres og gjøres til et viktig tema i planprosesser, og det må drives utviklingsarbeid på flere områder.

Det er bygd en tverrpolitisk enighet om at likestilling, inkludering og mangfold skal prioriteres på en langsiktig og systematisk måte på Agder. Dette er et godt utgangspunkt å bygge videre på for Flekkefjord kommune i sitt arbeid.

Likestillingsutvalget laget et planprogram basert på LIM-planen og i samarbeid med fylkeskommunen. Planprogrammet ble sendt på høring den 2. desember 2014, med høringsfrist den 1. februar 2015.

Planlegging for likestilling

Plan- og bygningsloven slår fast at regionale planer skal legges til grunn for kommunale og statlige organers virksomhet i regionen.

Utover dette er det en forutsetning at så mange som mulig blir involvert og har innflytelse i arbeidet.

På bakgrunn av dette vil det i høringsrunden bli avholdt folkemøter, kommunen vil invitere organisasjoner og det skal jobbes administrativ og politisk for å lage en best mulig plan.

Et aktivt og bredt likestillingsarbeid

Ansvar for å arbeide aktivt med likestilling og inkludering er nedfelt i konvensjoner, lover, planer og andre offentlige dokumenter. Likestillingsloven, diskrimineringslovene og arbeidsmiljøloven ligger til grunn for LIF-planen og arbeidet med å følge den opp.

LIF-planen er en bred likestillingsplan som tar hensyn til kjønn, etnisitet, funksjonsevne, alder, religion/livssyn, seksuell orientering/kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk og sosial bakgrunn.

Ordet «likestilling» i LIF-planen gjelder alle grupper i samfunnet som kan bli utsatt for diskriminering på disse grunnlagene.

LIF-planen skal hjelpe oss å se forskjellige diskrimineringsgrunnlag i sammenheng. Hvordan kan for eksempel kjønn, etnisk bakgrunn og sosial bakgrunn virke sammen for å påvirke folks livssjanser? Her er det en god del erfaringskompetanse, men lite forskning.

Fra krisesentrene vet vi at kvinner med nedsatt funksjonsevne er spesielt utsatt for vold. Vi vet at homofile fra noen innvandremiljøer, og innen noen religiøse organisasjoner, utsettes for trakassering og trusler.

Definisjoner

I Likestilling og inkludering i Flekkefjord (LIF-planen) bruker vi følgende definisjoner:

LIF-PLANEN

Plan for likestilling og inkludering i Flekkefjord

LHBT-personer

Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner

STAMI

Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) er det nasjonale forskingsinstituttet innenfor arbeidsmiljø og arbeidshelse, og er organisert under Arbeids- og sosialdepartementet.

LIKESTILLING

At alle personer skal ha like rettigheter og muligheter i samfunnet, uavhengig av blant annet kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet og religion. Ordet har tradisjonelt vært brukt i betydningen likestilling mellom kvinner og menn. Dette er fremdeles den vanligste bruken av ordet, men de senere årene har det også fått en utvidet betydning til å gjelde andre diskrimineringsgrunnlag. Likestilling mellom kjønnene omtales ofte som kjønnslikestilling (Store norske leksikon).

INKLUDERING

At alle som bor i Norge skal ha like muligheter og plikter til å bidra og til å delta i fellesskapet, og hvordan samfunnet bør organiseres for å oppnå dette (NOU 2011:14 Bedre integrering).

Organisering av planarbeidet

Hovedansvarlig for planarbeidet er rådmann og styringsgruppe er formannskapet.

Likestillingsutvalget i Flekkefjord har vært aktive som arbeidsgruppe.

Likestillingsutvalget har foruten Personalsjef Kirsten Mauland og Samfunnsplanlegger, Rolf Terje Klunland bestått av:

<u>Navn</u>	<u>Parti</u>	<u>Medlem</u>
<u>Sigbjørnsen, Kirsti</u>	AP	Utvalgsleder
<u>Fredriksen, Svein Are</u>		Medlem
<u>Birkeland, Morten</u>	FRP	Medlem
<u>Sand, Ragnhild</u>	KRF	Medlem
<u>Log, Rita</u>	SV	Medlem
<u>Skarpenes, Siv Kristine</u>	AP	Vararepr.
<u>Nygaard, Camilla Bruli</u>	V	Vararepr.

Det har vært en administrativ arbeidsgruppe som har bestått av ledergruppen i rådmannens stab.

Historisk antall Kvinner i bystyret fra 1995

1995	1999	2003	2007	2011	2015
8	12	11	121	10	13

Ansatte	2008		2012		2014	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Andel	20 %	80 %	22 %	78	21 %	79 %
Gjennomsnitt stillingsbrøk	81 %	67 %	84 %	72 %	84 %	74 %
Stillings st.						
Heltid	63 %	26 %	64 %	28 %	73 %	32 %
Deltid	37 %	24 %	36 %	72 %	27 %	68 %

Lærlingeplasser

Kommunen har gjennom avtale med Vest-Agder fylkeskommune bundet seg til 8 lærlingehjemler fordelt på fagene barne- og ungdomsarbeider og helsefagarbeider. I budsjettet for 2015 ble det vedtatt å opprette ytterligere to lærlingehjemler innenfor henholdsvis helse og omsorg og samfunn og teknikk. Totalt var det da i 2015 i alt 10 lærlingehjemler i kommunen. I tillegg til disse faste hjemlene, tas det enkelte år inn flere lærlinger finansiert gjennom omdisponeringer innenfor tjenestenes egne rammer.

LIF-planens visjon:

«Et likestilt Flekkefjord!»

Flekkefjord kommune vil arbeide for likestilling mellom kjønnene, etnisitet, funksjonshemming og seksuell orientering i organisering av arbeids- og samfunnsliv, men også gjennom debatt, informasjon og holdningsskapende arbeid.

Vi vil forskjellsbehandle kjønn når dette er nødvendig for å skape likestilling. Vi vil ha lik lønn for arbeid av lik verdi. Flekkefjord kommune vil arbeide aktivt for likere andeler i lederstillinger i kommunen. I kommunale styrer og utvalg skal det være minst 40 prosent av begge kjønn. Vi vil styrke likestillings- og diskrimineringsarbeidet.

Likestillingsarbeidet må skje både i arbeidslivet og i hjemmet. Vi vil legge til rette for at kvinner og innvandrere som ønsker det skal kunne delta i større grad i næringsliv, arbeidsliv og politikk. Samtidig ønsker vi at menn i større grad kan bruke tid hjemme og med sine barn, slik de fleste ønsker.

Flekkefjord kommune vil arbeide for et tolerant, flerkulturelt samfunn og mot rasisme. Vi skal alle ha de samme rettigheter, plikter og muligheter uavhengig av etnisk bakgrunn, kjønn, religion, nedsatt funksjonsevne, alder eller seksuell legning.

Flekkefjord er opptatt av gode levekår for alle.

Rettferdighet og ressurser

FNs menneskerettigheter og norsk likestillingspolitikk gir rett til liv, frihet, personlig sikkerhet og vern mot diskriminering. Retten til arbeid, utdanning, best mulig helse, kulturell og demokratisk deltakelse, for alle, står fast.

Vi fødes inn i svært forskjellige miljøer og med ulike ressurser, noe som blant annet gir sosial ulikhet i helse. Det er en samfunnsoppgave å forsøke å utjevne forskjellene så godt som mulig. Arbeidet med et likestilt samfunn må starte allerede fra barndommen av.

Samfunnet trenger alle innbyggernes erfaringer, kunnskap og deltakelse for å utvikle seg på en mest mulig positiv måte.

Alle innbyggere i samfunnet skal anerkjennes og respekteres som individer med evner og muligheter til å bidra til beste for fellesskapet.

Det koster å la være

Forskning tyder på at det er sammenheng mellom lav likestilling og dårlige levekår på Agder.

Det er også en sterk sammenheng mellom likestilling og god samfunnsøkonomi. Kvinners økte deltakelse i arbeidslivet fra 1970-tallet og framover har for eksempel betydd mye for å øke verdiskapingen og velferden.

Mennesker har ulike forutsetninger for å delta i samfunns- og arbeidsliv. Å legge til rette for at alle kan delta – å investere i mennesker – koster penger, men det koster mer å la være.

Når grupper ekskluderes, går samfunnet glipp av deres bidrag til fellesskapet, og ofte vil onde sirkler oppstå, blant annet økte forskjeller i helse.

Hvis det ikke jobbes systematisk med å forebygge og redusere forskjellene, koster det mye, både i form av utgifter til trygd og helsetjenester, og i form av tapt inntekt.

Å få planen til å virke

Den første forutsetningen for at LIF-planen skal virke, er at den er kjent og sees på som nyttig.

Men dette er ikke tilstrekkelig. Et vellykket arbeid for å styrke kommunens menneskelige ressurser krever samarbeid, god organisering og tydelige prioriteringer.

Det trengs både folk og penger for å nå målene. Flekkefjord kommune har, som planmyndighet, ansvar for oppfølging av LIF-planen, men uten stadig bedre kunnskapsgrunnlag, strukturer og allianser for likestilling vil vi ikke lykkes.

Hovedmål 2028

1. Alle grupper i Flekkefjord skal ha muligheter til å påvirke samfunnet og egne livsbetingelser. Flekkefjord kommune skal jobbe for demokratisk deltakelse i et likestillingsperspektiv.
2. Alle grupper i befolkningen skal ha like muligheter til å skaffe seg god og riktig kompetanse/utdanning.
3. Kommunen arbeider for en heltidskultur slik at fulle, faste stillinger blir det normale i kommunen.

4. I Flekkefjord kommune skal Barnehage- og skoletilbud, helse og sosialtjenester osv. utvikles slik at alle har tilgang til tjenester av like god kvalitet, og at tjenestene er tilpasset det enkelte menneskes behov.
5. Flekkefjord kommune skal motarbeide vold og trusler om vold som begrenser menneskers liv, deltakelse og innflytelse i samfunnet.
6. Folkevalgte og forvaltningen i Flekkefjord skal ha god kunnskap om likestilling i samfunnet.
7. Flekkefjord kommune skal aktivt motarbeide fattigdom gjennom offentlig tjenestetilbud og informasjonsarbeid.

Hovedmål 1:

Demokratisk deltakelse er LIF-planens første hovedtema. Et demokrati som fungerer gjør det mulig for mange å delta i samfunnslivet. Man må legge til rette for at styrende organer skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Erfaringer og perspektiver fra alle grupper i befolkningen skal være representert der viktige beslutninger tas.

I dagens samfunn er det fortsatt slik at noen grupper er underrepresentert i politiske organer, viktige styrer og nettverk. Kvinner er dårligere representert i lokalpolitikk, og færre innvandrere stemmer i valg, for å nevne to tydelige eksempler.

Deltakelse fremmer sosialt fellesskap og inkludering, og gir demokratisk erfaring og kompetanse.

Forskjellige tiltak for å engasjere ungdom i politisk arbeid og deltakelse, på ungdommens egne premisser, peker på en viktig vei videre.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det
<ul style="list-style-type: none"> • Bred oppslutning ved valg. • Ha et åpent og inkluderende lokal-demokratisk styresett • Et nært samarbeid med interesseorganisasjoner • Sette i verk tiltak for å engasjere ungdom i politisk arbeid og deltakelse. • Være god til å informere innbyggerne 	<ul style="list-style-type: none"> • God informasjon om viktigheten ved valg og deltakelse • Benytte åpne møter for innbyggerne • Involverer organisasjonene i kommunale planer • Invitere ungdom gjennom ungdomsrådet, til å gjøre egne valg for egen hverdag • Benytte tilgjengelige informasjonskanaler

Målsettinger i 2028:

Arbeidet med LIF-planen har ført til at:

- Lokaldemokratiet har godt omdømme. Det er attraktivt å drive politikk, og rekruttering til verv og posisjoner er god fra alle grupper i befolkningen.
- Flekkefjord har en valgdeltakelse over landsgjennomsnittet i alle befolkningsgrupper.
- Kommunestyre, fylkesting, formannskap og fylkesutvalg gjenspeiler mangfoldet i befolkningen. Det er etnisk og aldersmessig mangfold, og god representasjon av folk med ulike utdannings- og yrkesbakgrunn og forskjellige funksjonsnedsettelse. Halvparten av valgte representanter er kvinner og lhbt-befolkningen har gode representanter i viktige posisjoner

- Frivillige organisasjoner innen arbeidsliv, kultur, idrett, humanitært arbeid og tros-/livssynssamfunn har likeverdig deltakelse fra alle grupper i befolkningen. Dette starter og oppmuntres i barnas organisasjoner.
- Alle lokaler, møtesteder og arenaer for politisk, frivillig, demokratisk og kulturell deltakelse er universelt utformet og tilgjengelige.
- Det er god kjønnsbalanse og stort, synlig mangfold i media.

Hovedmål 2:

Kompetanse/utdanning er det andre hovedtemaet i LIF-planen.

Universitetskommunene Grimstad og Kristiansand har flest kvinner og menn med universitets- eller høgskoleutdanning.

Kommuner der næringslivet er dominert av industri og primærnæringer har flere innbyggere med fagbrev og yrkesfaglig utdanning.

Mangel på læreplaner innen mange fag, og spesielt i offentlig sektor, er en utfordring.

Både barnehageloven, opplæringsloven og likestillingsloven pålegger barnehager og skoler å arbeide for kjønnslikestilling, og det har vært flere nasjonale handlingsplaner på feltet.

Gjennom Fritt valg-prosjektet (2008–12) ble det utarbeidet verktøy for likestilling og høstet nyttige erfaringer i Agder-fylkene. De ansatte i barnehagene som deltok i prosjektet, oppdaget at de oppførte seg systematisk ulikt i forhold til gutter og jenter, og dette ble en god motivasjon for å endre praksis.

Guttene har gjennomsnittlig dårligere karakterer i grunnskolen, og har større frafall i videregående opplæring. Frafallet er klart størst innen yrkesfaglige programmer.

Unges utdanningsvalg i videregående opplæring på Agder er enda mer kjønnsdelte enn i resten av landet. Tendensen er at ungdom velger mer kjønnsstradisjonelt i distriktene.

Desentralisert utdanning er et viktig virkemiddel for å øke utdanningskompetansen når det er store avstander.

Målrettet satsing har gjort at jenter har inntatt studiene innen teknologifag ved Universitetet i Agder. I dagens og fremtidens teknologiske verden bør utdanningstilbudet utvikles der folk bor og føler at de hører hjemme.

Internasjonalt mangfold i barnehager og på skoler blir større som følge av innvandring.

Økt innvandring gjør også at det er flere voksne som tar grunnskole og videregående opplæring. En høy andel av kvinnene søker seg til helse- og omsorgsfag.

Av naturlige grunner har voksne innvandrere ofte svakere skolerresultater enn andre elever. God, brukertilpasset språkopplæring er en viktig nøkkel til forbedring.

Gode innføringsopplegg og overgangsrutiner mellom grunnskole og videregående opplæring er også viktig.

Kunnskapen om hvordan elever med nedsatt funksjonsevne, psykiske lidelser eller kronisk sykdom har det når de tar utdanning, er mangelfull. En rapport fra Unge funksjonshemmede tyder på at det er vanskeligere for funksjonshemmede enn for andre å gjennomføre videregående opplæring.

Det er behov for økt kompetanse og bedre undervisning i skolen om lhbt (lesbiske, homofile, bifile og transpersoner). «Homo» er fortsatt blant de mest brukte skjellsordene i norske skolegårder. For at alle skal kunne være seg selv og oppleve å bli inkludert, trenger lærere, helsesøstre og resten av personalet å føle seg trygge når disse temaene kommer opp.

Mobbing, seksuell trakassering, krenkelser og overgrep er en utfordring blant skoleelever, og finner sted på skolens område og utenfor. Både gutter og jenter utsettes, og utsetter andre for dette, og det er behov for systematisk og treffsikker innsats.

Det er gjort gode erfaringer med desentraliserte, distriktsvennlige tilbud innen høyere utdanning i Agder-fylkene, tilbud som kan bygges videre på

Sosial bakgrunn

Utdanning har stor positiv betydning for om folk kommer seg i jobb og også for hvilke muligheter og hvilken innflytelse de får der. Unge med uføre foreldre - og spesielt med uføre mødre - har mye høyere risiko for selv å bli uføre enn andre. Forskning kan tyde på at kvinners lave yrkesdeltakelse og stor vekt på vellykket fasade - som kan bidra til å usynliggjøre problemer i familien, - er med på å bidra til at så mange unge er uføre på Agder.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
<ul style="list-style-type: none"> • Ligge over gjennomsnittet i antall lærlinger/lærekandidater blant kommunene i Agder. • Arbeide for kjønnslikestilling i barnehager og skoler. • Skoleresultater over landsgjennomsnittet • Forhindre frafall fra videregående opplæring. • Kunne ta den utdanningen en ønsker i sitt nærmiljø. • Øke innvandreres deltakelse i	<ul style="list-style-type: none"> • Femti kommunale læringsplasser/lærekandidater i 2025. • Bruke allerede utviklede og framtidige verktøy for likestilling i barnehage og skole. • Målrettet innsats overfor gutters skolearbeid. • Vurdere forskning og tilrettelegging av læringsmetodene. • Tidlig innsats og nært samarbeid med fylkeskommunen. • Jobbe for mer desentralisert høyere utdanning, gjennom samarbeidsavtaler med

utdanningen <ul style="list-style-type: none"> • Bedre utdanningssituasjonen for elever med nedsatt funksjonsevne, psykiske lidelser og/eller kronisk sykdom • Øke kompetansen om LHBT (Lesbiske, Homofile, Biseksuelle og transpersoner) 	universitetene. <ul style="list-style-type: none"> • Tilby god, brukertilpasset språkopplæring. • Øke forståelsen gjennom informasjonskampanjer og skolering om utdanningssituasjonen for elever med nedsatt funksjonsevne, psykiske lidelser og/eller kronisk sykdom • Øke kompetansen og bedre undervisningen i skolen om LHBT.
---	--

Målsettinger i 2028

Arbeidet med LIF-planen har ført til:

- Det er kultur for at utdanning er attraktivt og viktig. Dette gjelder både akademisk utdanning og fagutdanning.
- De ansatte i barnehager og på skoler gjenspeiler befolkningen, og forskjellighet verdsettes. Pedagogikken legger vekt på å utvikle skaperglede, mot, selvfølelse, respekt og valgkompetanse.
- Lokaler, undervisning og pedagogikk er tilrettelagt for barn/elever/studenter fra alle grupper i befolkningen.
- Innføringsopplegg og språkopplæring for elever med kort botid i Norge holder høy kvalitet. Det er gode rutiner i forbindelse med overgang mellom grunnskole og videregående opplæring.
- Elever velger program i videregående opplæring på et solid grunnlag. Universitetstilbudene gis desentralisert for de som ønsker det, og alle gjennomfører opplæringen. Det er minimum 30/70-kjønnsbalanse innen alle programvalg i videregående opplæring, og på alle studier gjennom UiA.
- Det er nok læreplasser og like muligheter til å få læreplass.

Hovedmål 3:

Arbeidsliv er det tredje hovedtemaet i LIF-planen. Verdiskapingen i Flekkefjord er avhengig av tilstrekkelig arbeidskraft med riktig kompetanse. Adgang til arbeidslivet og rett til lønnet arbeid har betydning for mulighetene til å råde over eget liv, for økonomisk uavhengighet, sosiale bånd og innflytelse over samfunnsutviklingen.

Prinsippene om likestilt adgang til lønnet arbeid og likestilte arbeidsvilkår står helt sentralt i likestillingslovgivningen. Likevel har noen grupper svakere tilknytning til arbeidslivet enn andre.

Kvinner i Agder-fylkene og Flekkefjord har over tid, og i større grad enn kvinner i andre deler av landet, hatt en annerledes og svakere tilknytning til arbeidslivet enn menn.

Kvinner er sjeldnere i lønnet arbeid, jobber mye oftere deltid, og jobber jevnt over i sektorer med lavere lønn.

Det er også færre kvinnelige ledere enn i andre landsdeler. Summen av slike faktorer har gjort at kvinner i kommunene på Agder over tid har hatt lavere bruttoinntekt enn landsgjennomsnittet for kvinner.

Flekkefjord kommune arbeider for omlegging til høyere andel heltidsstillinger fordi dette vil gi mer likestilling og et bedre tjenestetilbud.

I den offentlige diskusjonen hevdes det ofte at det er vanskelig å være fulltidsarbeidende mor. Undersøkelsen NEW Facts, blant kvinner i prosessindustrien og olje- og gassindustrien på Agder, peker en annen vei: Kvinner i disse bransjene, der heltid er normen, jobber mye, samtidig som de mener de finner en god balanse mellom arbeids- og familieliv.

STAMI-miljøet (Statens arbeidsmiljøinstitutt) viser også til at dersom en av foreldrene var ufør, dobles risikoen for egen uførepensjonering. Videre fant de en sterkere sammenheng jo yngre man selv var da mor eller far ble ufør, og er sterkere for kvinner dersom mor var ufør, og sterkere for menn dersom far var ufør.

Sysselsettingen for mennesker med nedsatt funksjonsevne har over tid ligget rundt 45 prosent i Norge, og det er mange flere som ønsker seg inn i arbeidslivet.

Mange funksjonshemmede jobber deltid. Avtalen om inkluderende arbeidsliv har et delmål som handler om å hindre at funksjonshemmede faller ut av arbeid og å øke sysselsettingsgraden. Innsatsen skal, fra 2014, rettes mot unge funksjonshemmede. Stikkord er arbeidsrettet bistand, god oppfølging og tilrettelegging.

Det internasjonale mangfoldet øker i arbeidslivet. Dette betyr nye ressurser, samtidig som det skaper nye utfordringer. Arbeid, familiære grunner, utdanning og flukt er de fire viktigste årsakene til innvandring til Norge.

Med EØS-avtalen har det kommet flere arbeidsinnvandrere, og en stor andel kommer fra Polen og Tyskland.

Land med flest innvandrere til Flekkefjord	
Polen	143
Tyskland	137
Bosnia-Hercegovina	63
Thailand	50
Myanmar	45
Danmark	44
Kroatia	43
Sri Lanka	43
Eritrea	36
Serbia	29
Syria	29
Nederland	28
Litauen	28
Filippinene	26
USA	26

Tallene er fra 2014.

Innvandrere har jevnt over jobber der de tjener mindre enn etnisk norske, og kvinner med minoritetsbakgrunn har spesielt lav deltakelse i lønnet arbeid.

Familier med innvandrerbakgrunn er særlig utsatt for å havne i varig fattigdom, og kvaliteten på intro-opplegget i kommunene har stor betydning for deres levekår. Introduksjonsprogrammet skal gi flyktninger grunnleggende ferdigheter i norsk, gi grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv, og forberede for deltakelse i yrkeslivet. Det er stor variasjon mellom kommunenes resultater. IMDi Sør oppsummerer at gode resultater henger sammen med at kommunene setter konkrete mål, arbeidsretter tiltakene og at det er godt samarbeid mellom kommunale enheter som har medansvar.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det
Ingen i Flekkefjord behøver å velge deltid, og offentlig sektor lyser normalt ut alle ledige jobber som faste heltidsstillinger.	Arbeide kontinuerlig med deltidsproblematikken og slå sammen stillinger der det er mulig. Gjennom trepartssamarbeid arbeide med å øke heltidsprosenten.
Ansatte i offentlige og private virksomheter gjenspeiler befolkningen i Flekkefjord.	I kommunale ansettelser skal en, foruten å vektlegge kompetanse, ta hensyn til befolkningens sammensetning.
Behovene i næringslivet og offentlige virksomheter er godt kjent, og det legges til rette for at arbeidssøkere kan skaffe seg rett kompetanse.	Næringslivet og offentlig sektor tilbyr lære plasser både for ungdom og voksne. Det skal være nok språkpraksis plasser og tilbud om brukertilpasset norskopplæring.
Det gir status å gjøre kjønnsoverskridende yrkesvalg, og det er flere menn i omsorgsykker.	Gjøre kjønnsoverskridende yrkesvalg mer populære gjennom informasjonsarbeid og lønnspolitikk. Målrettet innsats for å motivere gutter til å velge helse- og omsorgsutdanning.
Hindre at funksjonshemmede faller ut av arbeid og øke sysselsettingsgraden i denne gruppen	Legge til rette for arbeidsrettet bistand, god oppfølging og tilrettelegging.
Innvandrere i Flekkefjord kjenner det grunnleggende i norsk samfunnsliv og er godt forberedt til yrkeslivet.	Utvikle intro-programmet til å være et bedre springbrett for deltakelse i yrkeslivet.
Skape et arbeidsliv der det er lettere for alle å være seg selv	Drive aktivt informasjonsarbeid og i kommunale ansettelser skal en, foruten å vektlegge kompetanse, ta hensyn til målsetningen i befolkningens sammensetning.
Jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering	Aktivt følge opp likestillings- og diskrimineringslovverket. Arbeide aktivt med å redusere utilsiktet forskjellsbehandling. Bruke LIF-planen aktivt.
Arbeidslivet kjennetegnes av en mangfolds- og mestringskultur og ordnede arbeidsforhold. Andelen uføretrygdede i alle aldersgrupper ligger under	Arbeider for at flere eldre over 70 er i arbeid gjennom en aktiv «seniorpolitikk». Arbeide aktivt med et inkluderende arbeidsliv der det også er lett å være

landsgjennomsnittet, og andelen mennesker med nedsatt funksjonsevne i lønnet arbeid har økt markant og ligger over landsgjennomsnittet.	åpen lhbt-person.
---	-------------------

Hovedmål 4:

I Flekkefjord kommune skal Barnehage- og skoletilbud, helse og sosialtjenester osv. utvikles slik at alle har tilgang til tjenester av like god kvalitet, og at tjenestene er tilpasset det enkelte menneskes behov.

Det norske velferdssystemet kjennetegnes av et bredt tilbud av offentlig finansierte tjenester.

Tjenestene benyttes av alle innbyggere i Norge fra fødsel til gravferd. Alle skal ha tilgang til tjenester av like god kvalitet, og tjenestene skal være tilpasset det enkelte menneskets behov. Det er lovpålagt å gi alle grupper i befolkningen likeverdige tjenester.

Offentlige virksomheter har et selvstendig ansvar for å tilpasse tjenestetilbudet til mangfoldet i befolkningen. Dette gjelder både organisering av tjenestene, retningslinjer for tjenestetilbudet og førstelinjens kontakt med den enkelte bruker.

Hver sektor må ha eierskap og ansvar

Likeverdige offentlige tjenester tar hensyn til at folk er forskjellige. Brukere skal få det tilbudet de har krav på, og tilbudet skal ta utgangspunkt i den enkeltes forutsetninger og behov. Dersom tjenesteyterne gir alle «lik» behandling, kan det føre til systematiske forskjeller i resultat.

Hver sektor må ha et sterkt eierskap og et tydelig ansvar for utvikling av gode og treffsikre tiltak og tjenester.

Tjenester tilpasset mangfoldet

At tjenestene tilpasses mangfoldet i befolkningens behov, har ikke bare betydning for rettssikkerhet, levekår og folkehelse, men også for de andre områdene som er tema

i denne planen: muligheten for den enkelte til demokratisk deltakelse, utdanning, arbeid og vern mot trakassering og vold.

Ny teknologi, nye muligheter

Alle skal, uavhengig av sine forutsetninger, få tilgang til offentlige tjenester. Tilgang handler om fysisk utforming av lokaler og bygg, godt tilrettelagt informasjons- og kommunikasjonsteknologi og at ingen utestenges med usaklige begrunnelse.

Ny teknologi har gjort at mange tjenester tilbys elektronisk. Dette kan gi nye grupper enklere tilgang, men det kan også avskjære personer med nedsatt funksjonsevne, høy alder eller dårlig råd fra tilgang til tjenestene.

Universell utforming skal sikre at alle har likeverdig tilgang til tjenester. Tilgangen skal ikke begrenses av nedsatt funksjonsevne. Et tjenestested som er universelt utformet, har bygg og lokaler som er fysisk tilgjengelig for alle, en teknologi som gjør at alle får reell tilgang til tjenestene, tilrettelagt informasjon og personlig service til de som trenger det.

Mangfold i det kommunale tilbudet

Det er behov for tillitsbygging, interkulturell kompetanse og kultursensitivitet innen offentlige tjenester, og særlig innen de tjenestene som har hjemmel til å utøve makt.

Andelen i lhbt-befolkningen med dårligere helse, spesielt psykisk, er høyere enn i resten av befolkningen. Det er nødvendig at helse- og omsorgspersonell har kunnskap, og kan snakke om viktige tema på en bevisst og trygg måte. I noen tilfeller kan riktig kompetanse redde liv.

Retten til å utøve egen religion, og frihet fra uønsket forkynning, må ivaretas for alle mennesker som bor på offentlige institusjoner i Flekkefjord.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det
Bevisstheten om likeverd i tjenesteyting er økt, problemene er identifisert og kompetansen er hevet.	LIF-planen bidrar til å sette fokus på å gi like godt tilbud til alle. Øker bevisstheten om at likeverd i tjenesteyting er viktig og kompetansen er hevet.
Forskjellighet oppfattes som normalt i Flekkefjord, og alle individer føler seg verdsatt og respektert i møte med det offentlige.	Sette i gang arbeid gjennom handlingsplanen som bidrar til å få en god kompetanse om menneskelig og kulturelt mangfold.
Flekkefjord kommune evaluerer tjenestene vi har i et likestillingsperspektiv	Årlig evaluering skjer gjennom arbeidet med handlingsprogrammet til LIF-planen.
Brukermedvirkning er innarbeidet som vanlig praksis i offentlige tjenester.	Brukergruppene tas med i arbeidet med handlingsprogram og erfaringene står sentralt i kompetanseheving av ansatte.
Det brukes klart, godt språk i alt informasjonsmateriell og all kommunikasjon fra det offentlige.	Når det er nødvendig, oversettes materiell til ulike språk, og tolketjenesten brukes på en profesjonell måte. Elektroniske tjenester og skjema brukes på en måte som ikke er ekskluderende.
Økt kvalitet, effektivt og ressursbesparende tjenestetilbud.	Flekkefjord skal ligge i front når det gjelder å ta i bruk moderne velferdsteknologi. Flekkefjord kommune skal jevnlig evaluere sitt tjenestetilbud.

Hovedmål 5:

Flekkefjord kommune skal motarbeide vold og trusler om vold som begrenser menneskers liv, deltakelse og innflytelse i samfunnet. Innbyggernes rett til liv uten trakassering og vold er helt avgjørende for å bedre likestillingen og folkehelsen i Flekkefjord.

Vold – et problem som angår alle

Alle har rett til et liv uten vold, og Norge er forpliktet av internasjonale konvensjoner til innsats på dette området. Vold krenker den enkelte, og skaper frykt, ufrihet, utrygghet og urettferdighet. Det er store forskjeller mellom ulike grupper.

Unge, og særlig unge menn, er mest utsatt for vold som utøves på offentlige steder, gjerne i ruspåvirket tilstand. Vold mot jenter og kvinner har en annen karakter. Jenter og kvinner er mest utsatt for seksualisert vold og vold fra partnere.

Vold i Nære relasjoner

Vold i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet, et angrep på grunnleggende menneskerettigheter, og et folkehelseproblem. Volden har mange uttrykk og omfatter fysiske, psykiske, seksuelle og materielle overgrep mot en person som voldsutøveren har en nær relasjon til.

De som jobber med forebygging, avdekking og håndtering av vold i nære relasjoner, må ha kunnskap om særlig utsatte eller sårbare grupper og om ulike typer vold.

God kunnskap om tema som æreskulturer og rusavhengighet er en forutsetning for å kunne vurdere sikkerheten i kritiske situasjoner, og for å håndtere den voldsutsatte og voldsutøveren på best mulig måte.

Hatvold

Hatkriminalitet er straffbare handlinger rettet mot noen på grunn av deres identitet, som for eksempel seksuell orientering, kjønnsuttrykk, etnisitet eller funksjonsnedsettelse.

Dette kan ha form av hatvold, trakassering, hærverk og hatefulle ytringer.

Rapporter om homofiles levekår viser at mange, særlig homofile menn, oppgir å ha vært utsatt for hatvold.

Sosiale medier har vist seg å være en ny arena der trakassering og psykisk vold forekommer, og der dette i stor grad rammer barn og ungdom.

Arbeid mot vold er ressurskrevende, og må utføres på flere nivåer:

Forebygging kan være arbeid med barn og unge for å skape gode holdninger, respekt, likeverd, og evne til å sette, forstå og respektere grenser. Det kan også være

arbeid med foreldre, integreringstiltak, tiltak for å bygge selvfølelse, tilhørighet og mestring. Tiltak kan rettes mot særskilte grupper, for eksempel voksne barn av voldsutøvere, unge foreldre eller innvandrerforeldre fra land der det er vanlig å benytte fysisk straff i barneoppdragelsen.

Avdekking handler om å gi alle som arbeider med mennesker i jobben eller gjennom frivillige aktiviteter kunnskap som gjør dem i stand til å oppdage vold, og om plikter og muligheter til å varsle riktige instanser ved mistanke om vold.

Håndtering er det som gjelder når vold allerede har skjedd, eller der problem og konfliktnivå er så høyt at det er stor fare for vold. Krisesentre, politi og barnevern er ofte rette instanser i disse fasene, men i andre tilfeller kan familievernkontor, primærhelsetjenestene eller spesialisthelsetjenestene håndtere situasjonene.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det
LIF-planen har vært med på å legge til rette for å bekjempe fordommer med kunnskap.	Sørge for eierskap til LIF-planen gjennom årlig rullering av handlingsprogrammet
Det er nulltoleranse mot vold i Flekkefjord kommune.	Forebygging og avdekking av vold i nære relasjoner prioriteres politisk og økonomisk i Flekkefjord.
Vold i nære relasjoner og hatvold, forebygges gjennom tidlig innsats.	Gjennom handlingsprogrammet til LIF-planen, legge opp til foreldreveiledning, bygging av gode relasjoner, basert på menneskesyn og respekt.

Ansatte i barnehage, skole, barnevern, på helsestasjoner, i tannhelsetjeneste m.m. skal ha nødvendig kunnskap og kompetanse til å avdekke vold mot barn.	Gjennom handlingsprogrammet til LIF-planen tilby kurs og videre skoleing innen området vold. Videreutvikle tverretattlig samarbeid.
Hjelpetilbudene til voldsutsatte, inkludert krisesentre og barnehus, samt hjelpe- og behandlingstilbud for voldsutøvere er tilgjengelige for de som trenger det, når de trenger det.	Løfte den politiske bevisstheten om problemet, gjennom det årlige arbeidet med handlingsprogrammet til LIF-planen.

Hovedmål 6:

Folkevalgte og forvaltningen i Flekkefjord skal ha god kunnskap om likestilling i samfunnet.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Politikere og ansatte har god kunnskap om likestilling og inkludering i Flekkefjord	Det gjennomføres kurs og opplæring for administrasjon og politikere. Handlingsprogrammet til LIF-planen rulleres årlig sammen med budsjett og økonomiplan.

Hovedmål 7:

Flekkefjord kommune skal aktivt motarbeide fattigdom gjennom offentlig tjenestetilbud og informasjonsarbeid.

Slik vil vi ha det:	Slik gjør vi det:
Økonomi skal ikke være til hinder for god livskvalitet.	Alle skal ha tilgang til nødvendige hjelpemidler. Lave egenandeler der tilpasninger er nødvendig.

Litteratur:

LIM-planen

"Et liv jeg ikke valgte" - Universitetet i Agder og Agderforskning.